

Encuny de revers d'una peça de cinc rals de Vic de la Guerra dels Segadors (1640-1652)

*MIQUEL DE CRUSAFONT**

L'anomenada Guerra dels Segadors ha pres aquest nom, potser pràctic, perquè ens identifica ràpidament la cronologia del conflicte. Cal tenir present, però, que l'origen d'aquest nom sorgeix d'una revolta barcelonina que no es correspon a l'aixecament de tot el país contra les provocacions castellanes i que no ens diu res del caràcter de l'enfrontament. Tampoc no considerem encertat el nom de Guerra de Separació, ja que presuposa que Catalunya ja pertanyia a Castella abans del conflicte, una visió completament errada, ja que l'únic lligam que hi havia era la coincidència d'un mateix sobirà. Per això, pensem que si el nom ha de respondre a la cosa, és a dir, als fets i a la realitat històrica, potser estaria més bé parlar de la Guerra de la República Catalana contra l'Estat absolutista Castellà o, més curt, Guerra contra l'Absolutisme.¹ Una guerra en la qual no érem pas uns medievals, com diuen els ignorants o els de mala fe, sinó els pioners europeus de les revolucions anglesa del mateix segle XVII o francesa del segle següent. La persistència d'una situació de fet republicana al llarg de tota la guerra, és a dir, en l'espai 1640-1652 i no durant unes setmanes, com s'ha dit reiteradament, creiem que ja el varem demostrar en el nostre llibre sobre el conflicte, on deixàvem ben clar que tota la política fiscal i monetària va estar durant tots els anys de la guerra en mans de la Generalitat de Catalunya i que els francesos es varen limitar a enviar un gestor militar que ni tant sols en aquest aspecte tenia plens poders, sinó que s'havia de coordinar amb la Generalitat de Catalunya.

* Doctor en Història. President de la SCEN.

1. Fins i tot es podria denominar Primera Guerra contra l'Absolutisme, ja que la Segona Guerra contra l'Absolutisme podria ésser la fins ara mal dita Guerra de Successió (1705-1714), ja que no era pas el problema successori allò que va fer lluitar els catalans fins als límits d'extrema heroïcitats que celebrem l'11 de setembre. Aquest és, d'altra banda, el veritable sentit de la celebració de l'11 de setembre i no pas "la derrota" com diuen els indocumentats. Si cel·lebréssim la derrota, portàriem ofrenes florals a Felip V i no pas a Rafel de Casanova, cap de la resistència catalana. Quan va eixir el sol l'11 de setembre del 1714 encara érem independents i aquesta situació és la que els catalans reivindiquem.

Era, doncs, una Generalitat republicana dominada per estaments burgesos que estava plantejant una revolta contra la monarquia absoluta. Aquesta monarquia, a més, havia iniciat un programa de provocacions i exaccions a fi de poder-nos esclafar militarment i implantar el model absolutista al nostre país, tal com el practicava a Castella. L'actuació dels catalans del 1640 no difereix, doncs, de les d'Anglaterra i França marcant la superació de l'absolutisme i la creació dels estats democràtics, uns fets que han suposat, sens cap mena de dubte, un avenç cabdal de la humanitat.

Com és ben sabut, durant el conflicte, una trentena de poblacions catalanes varen emetre inicialment moneda d'argent, dins d'un plantejament descentralitzat que recorda el model dels Països Baixos. Acabada la guerra, la documentació i, especialment, els encunys emprats foren curosament destruïts o trets de circulació a fi d'evitar responsabilitats. És per això que la supervivència d'un encuny de les emissions d'argent d'aquest període és un fet del tot excepcional.

El fet és que al Museu Episcopal de Vic s'hi conserva l'encuny del revers d'una de les peces de cinc rals emeses en aquesta població durant la guerra. L'amic Xavier Jorba va visitar el museu per anar completant els seus treballs sobre les incuses i pellofes catalanes, el va retrobar i me n'ha cedit amablement l'estudi. Li restem molt agraïts.

L'encuny respon a la següent descripció:

Encuny de revers d'una moneda de cinc rals d'argent. Té forma cilíndrica, és de ferro, potser acerat, i mostra signes d'haver estat emprat reiteradament com ho fa evident l'eixamplament del cap oposat al de l'encuny a causa de l'impacte de les martellades.

r/ -CIVI-TAS.-VICEN-.1641- Creu de tern amb escudet en cairó de Vic al centre.

Pes: 1.724 g Ø = 43 mm Llargada = 135 mm Ref. MEV-14.433

A les fotografies hi podem veure una vista de l'extrem on hi ha l'encuny i una vista lateral de la peça.

L'avantatge de disposar de l'inventari dels encunys de totes les monedes de plata fins ara conegudes de la Guerra dels Segadors ha facilitat molt la nostra recerca per saber de quina peça en concret estem parlant, cosa que implicava la identificació de l'anvers. Es tracta del l'encuny de revers de les peces núm. 184 del nostre llibre,² que en els quatre exemplars que li coneixem van aparellats amb un anvers a nom de Lluís XIII, tot i que el tipus d'aquest anvers segueix essent el de les armes catalanes del Principat de Catalunya. Per tant, va ésser l'únic dels tres tallers que varen arribar a emetre argent a nom de Lluís (Barcelona, Cervera i Vic) que no hi va afegir la seva efigie. Això fa pensar que, a diferència de Barcelona, tots els encunys de les seves monedes de plata degueren ésser fets per gravadors locals. De fet, no hi ha cap diferència de qualitat entre els diferents encunys vigatans de l'argent en els anys 1641-1642, que és el moment en què es va emetre argent a la seva seca.

És la primera vegada que s'ha pogut estudiar i reproduir un encuny català de la Guerra dels Segadors, de manera que aquesta peça del Museu Episcopal de Vic és, realment, un testimoni excepcional i únic de la contesa.

2. CRUSAFONT, M. *Història de la moneda de la Guerra dels Segadors (Primera República Catalana (1640-1652))*. Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (IEC), Barcelona, 2001.